

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

Dato

10/04556-2 MF

15.10.2010

Høring - utkast til endringer i forskrift om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker

Vi viser til mottatt høringsbrev av 30.08.2010 angående forslag til revidert forskrift som gir unntak fra konkurranseloven § 10.

Norsk kulturråds arbeidsutvalg har behandlet saken i møte 15.10.2010 og vedtatt å oversende vedlagte høringssvar.

Med hilsen

Guri Skjeldal
fung. direktør

Mari Finess
seksjonssjef

Vedlegg: Høringssvar fra Norsk kulturråd

HØRINGSSVAR TIL ENDRINGER I FORSKRIFT OM UNNTAK FRA KONKURRANSELOVEN § 10 FOR SAMARBEID VED OMSETNING AV BØKER

Norsk kulturråd har mottatt høringsbrev fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet om endringsforslag til forskrift til konkurranseloven § 10. Rådet ser med tilfredshet på at forslaget i § 1 vil gjelde alle type bøker – uavhengig av hvordan de publiseres, på papir, som lydbok eller e-bok. Vi har ingen kommentar til forslaget i § 5, men i forbindelse med forlengelsen av avtalen i § 11 til 31.12.2014 har vi i høringsbrevet s. 3 merket oss at unntaket fra konkurranseloven ikke vil bli forlenget hvis det ikke ”kan godtgjøres at avtalen gir den ønskede litteraturpolitiske gevinst...”. I første avsnitt på samme side er effekten av dagens avtale gitt en positiv vurdering, til tross for at målingene kan være usikre. Vi går ut fra at det her siktes til konklusjonene i Telemarkforsknings evaluering av eksisterende bokavtale. Rådet ber departementet alt nå forberede en grundig evaluering av avtalen innen 2014 - på bransjespesifikt grunnlag.

Rådet stiller seg undrende til at fastprisperioden for bokgruppe 2, lærebøker for høyere utdanning og fagbøker, foreslås fjernet fra 31.12.2010. Vi kan ikke se at det gis noen begrunnelse, bare en konstatering av at beslutningen er tatt. Tvert om har rådet registrert at Kulturdepartementet i sine overordnede mål for kulturpolitikken i forslaget til budsjett 2011 legger vekt på at det skal føres en offensiv språkpolitikk, ”*slik at norsk forblir det foretrukne språk i alle deler av norsk samfunnsliv*”. Fjerning av fastprisen på et så sårbart språklig område som fag- og lærebøker kan ikke være i tråd med denne uttalte målsettingen. Rådet mener både at forslaget burde ha vært begrunnet i en evaluering av de sjangrespesifikke forholdene som gjelder fag- og lærebøker, og at det burde ha vært sett i et større litteratur- og språkpolitisk lys. Telemarkforsknings evaluering tok ikke opp denne bokgruppen til behandling.

I rådets forrige uttalelse om bokavtalen i 2004 la rådet vekt på sammenhengen mellom de ulike boksjangrene og den effekt det kan ha for bredden og kvaliteten i tilbudet i norske bokhandler om én bokgruppe tas ut og kun omsettes ut fra priskonkurranse. Det er tvilsomt om lav pris på noen få populære lærebøker generelt vil avføde lavere priser på hele sortimentet. Prisen på de smalere titlene vil sannsynligvis gå opp, noe som igjen vil føre til dårligere salg og mindre engasjement fra forlagene til å utgi slike bøker. Rådet mener at det er viktig at mangfold både i boktilbud og i ulike salgssteder opprettholdes. Med fripris vil bokhandlere med stor omsetning på store læresteder kunne tilby større rabatter, mens studenter på mindre læresteder vil måtte betale mer for de samme bøkene. I tilfelle fri pris på lærebøker for høyere utdanning og fast pris på sakprosa kan det også føre til en vridning i klassifiseringen av bøker, noe som kan ha motsatt effekt av å gi billigere bøker til studenter.

Noen titler i bokgruppe 2 meldes årlig opp til innkjøpsordningen for sakprosa, og i de tilfeller der disse blir innkjøpt, vil et friprissystem være svært upraktisk for beregningen av royalty innenfor avtalen for sakprosaordningen. Det er en direkte forbindelse mellom fastpris på alle typer bøker og det avtaleverket som gjelder både mellom forlag og forfatter og mellom forlag og Kulturrådet.

De tre viktigste litteraturpolitiske virkemidlene i produksjon om omsetning av bøker i Norge har vært innkjøpsordningene, moms fritaket og fastprisordningen. Både nasjonalt og internasjonalt har dette samspillet vært ansett som heldig for utviklingen av både kvalitet, bredde og tilgjengelighet i norsk bokproduksjon og omsetning. Mens innkjøpsordningene fremdeles er uberørte av endringene i bokbransjen, er både moms fritaket og nå fastprisordningen kommet under politisk press. Rådet ser med bekymring på den underliggende begrunnelse, der mer målrettede støtteordninger som for eksempel innkjøpsordningene trekkes fram som det ønskelige, uten at det gis noen indikasjoner på hvilken form eller hvilket omfang slike støtteordninger kan få. Rådet vil alt nå melde inn at ingen av de eksisterende innkjøpsordningene, som er rettet inn mot bibliotek, ved eventuell utvidelse vil kunne overta de rollene moms fritaket og fastprisordningen har i det kommersielle markedet. Ved kortsiktig å rokke ved en av disse pilarene kan man på lengre sikt måtte opprette nye offentlige støtteordninger for å dekke inn manglende bokproduksjon og -omsetning i det lille språkmarkedet Norge utgjør.

I St.meld. nr 35 (2007-2008) Mål og mening legges det stor vekt på at vi må styrke norsk fagspråk i så mange situasjoner og sammenhenger som mulig. I omtalen av norsk studielitteratur nevnes fastpris på fag- og lærebøker til høyere utdanning eksplisitt:

Drøftinga under kap. 7.3.5.2 ovanfor viser at det i hovudsak er to verkemiddel som kan vera med på å stimulera tilgangen på norskspråkleg studielitteratur. Det eine er å halda fast ved det etablerte fastprissamarbeidet, det andre er å utvida ordninga med direkte statstilskot.

• *Fastprisordninga synest å fungera som eit stabiliserande element i ein sårbar bokmarknad. Dette er bakgrunnen for at regjeringa vil halda fast ved det etablerte fastprissamarbeidet for produksjon av fag- og lærebøker til høgare utdanning.*

Norsk kulturråd kan ikke se at det å åpne opp for fri omsetning av lærebøker for høyere utdanning og profesjonsfagbøker er en måte å bidra til utvidet bruk av norsk språk. Tvert om er god tilgang på akademisk faglitteratur sentral i utvikling og vedlikehold av norsk fagterminologi, både for bokmål og nynorsk. Norsk kulturråd ber om at unntaket fra forskriften i konkurranseloven videreføres på dette viktige området.